

Zmena hodnoty prírody pre človeka pôsobí aj na náboženstvo a vzťah k Bohu.

Chaotické myšlienky o vzťahu človeka k Bohu a prírode. Človek si váži a neváži prírodu, verí aj neverí v Boha.

Králik, J.: Jedenáste prikázanie už bolo vypovedané: „Milujte sa navzájom, ako som miloval ja vás.“ V súčasnosti chápanie Boha zažíva veľkú krízu – Boh je nepoznaný a cirkev udržuje ľudstvo v tom, že je nepoznateľný a nepochopiteľný. Iste – rozumovo sa Boh pochopiť nedá, dá sa to iba súladom myslenia, cítenia a vôle. Človek musí v sebe vytvoriť duchovné orgány, ktorými sa duchovno poznáva. Aj tak medzi Bohom a človekom nie je prázdne miesto. Človek má vystúpiť po schodoch rôznych stupňov vedomia a spolu s tým bude poznávať aj hierarchické bytosti, ktoré sú vyššie ako on a ktoré sú „pod“ Bohom. Tieto bytosti sú rôzneho charakteru a rôznych princípov a každá hie-

rarchia má inú úlohu vo vesmírnom dianí a dianí na Zemi i v ľudskom živote – nevyčerpatelná téma na diskusiu.

Pavlanický, J.: Keď začínali ľudia kopírovať prírodu a vkladať ju do svojho náboženstva, videli stádo oviec. Ak sa jedna oddelila, zožral ju vlk. Škoda, že v tom nevideli prirodzený zákon, niečo úplne normálne. Videli v tom niečo iné, naučili sa strachu a na strachu založili svoje zákony a náboženstvá.

Ravasová, K.: Človek nie je schopný, ani sa nechce zodpovedať za svoje činy a už vôbec nie prírode. Ak sa však nebude správať ekologicky, tak či tak nám hrozí trest. Nemala by sa skôr spoločnosť stavať na základe pocho- penia a vzťahu k prírode a spoločnosti než na strachu? Nebolo by lepšie, keby sa človek správal morálne, nie preto, že sa bojí trestu, ale preto, že jednoducho nemá prečo vlastne robiť iným zle.

pastierom s veľmi intímnym vzťahom k prírode, v ktorej stále žili.

Čo teda hovorí Písmo sväté o stvorení sveta?

Na počiatku stvoril Boh nebo a zem. Zem však bola pustá a prázdna a bola tma. V 1. deň Boh stvoril svetlo, oddelil svetlo od tmy a nazval svetlo dňom a tmou nocou.

Na 2. deň stvoril oblohu a oddelil vody, ktoré boli pod oblohou od vôd, ktoré boli nad oblohou.

Na 3. deň zhromaždil Boh vody pod nebom na jedno miesto a ukázalo sa sucho. Boh nazval sucho „zemou“ a zhromaždište vôd „morom“. I prikázal, aby zem vyhnala trávu, rastliny, stromy.

Na 4. deň stvoril Boh svetelné zdroje. Učinil dvoje veľkých svetiel, väčšie, žeby vládlo dňom, menšie, žeby vládlo nocou a hviezdy. A umiestnil ich na nebeskej oblohe.

Na 5. deň Boh stvoril veľké morské zvieratá, ako i okrídlené lietajúce tvory, podľa svojho druhu.

Na 6. deň učinil divú zver, dobytok i všetky plazy podľa svojho druhu. I stvoril Boh človeka na svoj obraz.

V 7. deň však odpočíval od všetkých diel i požehnal siedmy deň a zasvätil ho.

Takto hovorí o vzniku sveta Písmo sväté. Poviete si, veď sú to nezmysly! Ako mohol svet vzniknúť za šesť dní, keď vieme, že len naša Zem je stará niekoľko miliárd rokov? Ako mohlo byť v prvý deň svetlo a až na štvrtý svetelné zdroje – Slnko, Mesiac, hviezdy? Ako mohli existovať rastliny, stvorené až na štvrtý deň, bez Slnka? Ako to, že Boh stvoril každú rastlinku, každé zvieratko zvlášť, keď vieme, že rastliny a zvieratá sa vyvíjali od najjednoduchších foriem až po najdokonalejšie? Ako mohol Boh odpočívať, keď je absolútne dokonalý, nemôže sa nikdy unaviť?

Toto všetko by možno bola pravda, ale len vtedy, ak budeme text chápať doslovne. Treba nájsť univerzálny kľúč, ktorý nám umožní správne a rozumne vysvetliť roz-

Evolučná teória proti náboženstvu (Stvoril Boh svet za šesť dní?)

Ľudia sa v názoroch na stvorenie sveta dosť líšia. Jedni sa prikláňajú k evolučnej teórii, druhí veria Písmu svätému a jeho výkladu. Vynárajú sa otázky:

Učí náboženstvo veci, ktoré sú v priamom rozpore s tým, čo učí veda a ľudský rozum?

Stvoril Boh svet za šesť dní, každú rastlinku a zvieratko zvlášť?

Urobil Boh prvého človeka – Adama – z hlíny, vdychol do neho dušu a jeho žena – Eva – je urobená z Adamovho rebra?

Toto všetko je však v rozpore s tým, čo hovorí veda a vývojová teória.

Podľa niektorých je Písmo sväté rozprávková kniha pre deti, ktorá obsahuje plno protirečení a náboženstvo je plné nezmyslov, ktoré vedecky mysliaci človek nemôže prijať. Pri výklade Písma svätého si hlavne treba uvedomiť: Kto a kedy túto knihu písal? Kto patrila k prvým poslucháčom? Autorstvo prvej a najstaršej knihy Starého zákona, Genesis, sa pripisuje Mojžišovi. Kniha Genesis bola napísaná asi pred 2 800 rokmi. Mojžiš sa nemohol vyjadrovať „rečou“ dnešných prírodných vied, a to preto, že nejestvovali. Kniha bola určená jednoduchým, nevzdelaným

právkovú časť knihy Genezis. Musíme si uvedomiť, čo chcel Mojžiš týmto rozprávaním dosiahnuť! Mojžišovi šlo len o to, aby presvedčil Židov, že všetko pochádza od Boha, ktorý to stvoril z ničoho. Človek je Bohom ustanovený vládnuť nad zemou, nad celou prírodou. Pretože bol človek stvorený, je povinný ho uznávať za svojho Pána. Na znak toho bude časť svojho života pracovať a podmaňovať si vesmír a časť života nebude pracovať, ale venovať sa službe a oslave Boha. Preto Boh prikazuje Mojžišovi: „Povedz tomuto ľudu, aby šesť dní pracoval a siedmy zasvätil mne!“ Tu je ten hľadaný kľúč. *Šesť dní pracuj a siedmy deň zasväť, odpočívaj a modli sa!* Mojžiš bol dosť inteligentný a vedel, akým spôsobom naučí Židov zachovávať príkaz o zasvätení siedmeho dňa, a preto im musel vyrozprávať, na základe ich predstáv o Zemi a vesmíre, ako Pán stvoril svet iba za šesť dní, a siedmy deň nerobil nič, len odpočíval. Ak Boh pracoval iba šesť dní a siedmy odpočíval, ako sa môže človek opovážiť nesvätiť siedmy deň? To je teda tajomstvo šiestich dní stvorenia!

Podobne sa dá vysvetliť nelogické poradie stvorenia, napríklad najskôr rastliny a až potom svetelné zdroje. Na začiatku treba povedať, že namiesto šesť dní by sme mohli pokojne hovoriť o geologických obdobiach trvajúcich milióny rokov.

V prvých veršoch Genezis je pôvodný stav Zeme opisovaný ako ... *bola pustá a prázdna, tma bola nad priepasťou...* To nám celkom dobre pripomína chaotickú, neusporiadanú prahmotu celého vesmíru, o ktorej sa rozpráva v astronómii podnes... Do tohto chaosu ide Boh vnášať poriadok. Základom usporiadania je svetlo, preto bolo potrebné vytvoriť svetlo ako prvé. Rozum Mojžišovi hovoril, že Boh musel zasiahnuť pri stvorení sveta aspoň osem ráz, a týchto osem „úkonov“ bolo treba vtesnať do šiestich dní, aby siedmy zostal voľným dňom.

Preto Boh vytvára každý deň jedno dielo, tretí a šiesty deň dve. Ak by bol Boh prikázal zasvätiť odpočinku deviaty deň, bolo by to jednoduchšie a Mojžiš by bol určite zaradil rastliny až po svetelných zdrojoch, potrebných pre život rastlín.

Je tu ešte zaujímavá otázka o vzniku človeka. V Písme svätom sa hovorí: *Potom Pán utvoril z hliny zeme človeka a vdýchol do jeho nozdier dych života a tak sa stal človek živou bytosťou. Potom Pán Boh dopustil na Adama tvrdý spánok a keď zaspal, vybral mu jedno rebro a utvoril z neho ženu.* Pri výklade tejto časti Písma treba dať pozor na význam slov a na ľudové predstavy o duši človeka. Hlina zeme sa môže na tomto mieste rozumieť vo všeobecnom význame ako hmota. Aká to bola hmota, či neživá alebo telo nejakého živočicha (napríklad opice), sa tu nehovorí. Text teda pripúšťa možnosť telesného pôvodu človeka zo zvierata. Boha si teda nemožno predstavovať ako hrnčiar, ktorý robí telo z blata. Čo však slová o vdychnutí dychu života do Adamových nozdier? Jednoducho takto: Keď človek zomrie, podľa ľudových predstáv, pri vydychnutí z neho duša odchádza. Ak teda vydychnutím pri smrti duša opúšťa telo, potom vdychnutím sa asi do tela vracia. Tu sa vysvetľuje, že bezprostrednou príčinou vzniku duše je Boh, ktorý ju stvoril a oživil ňou hmotné telo.

Iný problém je vznik ženy z Adamovho rebra. V prvom rade tu netreba hovoriť doslovne o rebre, ale o časti tela. Mojžiš pri písaní tejto časti Genezis chcel dať odpoveď na otázku postavenia ženy v spoločnosti a v rodine. Na jednej strane bola žena „zbožšťovaná“, na druhej strane ju zaradovali medzi bytosti, ktoré neboli považované za ľudí. Mojžiš preto vyslovuje správny pohľad na ženu: *Žena nie je viac ani menej ako muž, je práve tak človekom ako on, má tú istú ľudskú prirodzenosť ako muž.*

Práve preto hovorí o telesnom pôvode ženy z muža, aby zdôraznil túto rovnocennosť. Toto rozprávanie je prvým verejným vyhlásením o rovnocennosti žien! Teda rozprávanie o stvorení ženy možno chápať obrazne. Mojžiš zároveň ukazuje, aké je správne postavenie ženy v rodine a spoločenskom živote. Boh stvoril ženu z čiastky Adama, ktorá je blízko srdca. Reb-ro, po hebrejsky „selá“, znamená bok, stranu. Muž, ako prvý je hlavou rodiny, žena má byť jej srdcom. Preto ju Boh nestvoril ani z hlavy ani z nohy, ale z časti pod hlavou, pri srdci...

Je jasné, že z Písma svätého sa nedajú učiť prírodné vedy, ale treba si uvedomiť, že zárodky prvej vývojovej teórie sú tu naznačené: *prahmota – rastlinstvo – vodné živočichy – vtáctvo – zver – človek.* Svetlo prvého dňa možno chápať ako fotóny žiarenia, ktoré by mohlo byť podstatou celého hmotného sveta, tak ako sa to spomína v atómovej a kvantovej fyzike.

Má teda Písmo sväté pravdu, ak hovorí o stvorení sveta? Možno povedať, že má. Opisuje svet taký, aký sa javil, a podnes javí, nášmu zraku. Je to ľudový názor na svet, a ak si ešte uvedomíme, že tieto kapitoly sú písané formou veršovanej básne, nemusíme sa za toto rozprávanie hanbiť ani dnes! Veď v básni aj dnes Slnko vychádza a zapadá, na „nebeskej sfére“ alebo „klenbe“ sa „trblietajú hviezdičky“ a podobné astronomické „nezmysly“, nad ktorými sa inteligentný človek nebude pohoršovať, lebo vie, čo tým chcel básnik povedať...

Jordanka Nováková

Otázky a námety na diskusiu

Prof. Ružička: Rozdiely medzi Bibliou a vedou.

Biblia v čase jej vzniku odráža vtedajšie myslenie a poznatky.